

REPUBLIKA SLOVENIJA

MINISTRSTVO ZA NOTRANJE ZADEVE

P O L I C I J A

GENERALNA POLICIJSKA UPRAVA

Štefanova 2, 1501 LJUBLJANA

Telefon: + 386 (0)1 472 51 11, 432 51 25

Šifra: 202-1-002/243-01-02

Datum: 14.06.2002

PROTIKORUPCIJSKI PROGRAM V POLICIJI

I. UVOD

Korupcija v policiji je tako kot vsaka druga oblika korupcije v nasprotju s temeljnimi določili ustave, z zakoni in s kodeksom policijske etike. Zaradi hudih negativnih učinkov, ki jih ima na družbeno strukturo in varnost v njej, se je nanjo potrebno nenehno in vsakokrat sprti nemudoma odzvati z mehanizmi notranje in zunanje kontrole. Korupcija onemogoča zakonito in učinkovito delo policije in policistov. Brez skladnosti policijskega delovanja z zakoni, s strokovnimi pravili in etiko, torej brez integritete policijskega dela, ni mogoča profesionalna policija v demokratični družbi. Zaupanje javnosti v delo policije je nujen pogoj za njeno učinkovitost. Državljanom je kakovost policijskega dela tudi pomemben kazalec kakovosti celotne oblasti.

Pri pripravi vsebin protikorupcijskega programa v policiji smo izhajali iz: statističnih podatkov o koruptivnih kaznivih dejanjih v policiji za leto 2000 in 2001; ocene stanja koruptivnosti v policiji (OPNZPP, 2001); ugotovitev prakse s področja preventivnega in represivnega delovanja policije na tem področju; analize delinkvence med policisti (OPNZPP, 1998); empirične mednarodne primerjalne raziskave o stališčih policistov do disciplinskih ukrepov zaradi policijske korupcije (VPVŠ, 1999); biltena Korupcija in Korupcija v policiji (UJV, 1999); Smernic za preprečevanje in odkrivanje korupcije v policiji (J. Rozman, UPNZ, 1999); biltena Korupcija kot realnost našega časa (seminar UKP, 2001); Kodeksa policijske etike; Kodeksa ravnanj javnih uslužbencev; strokovnih in znanstvenih člankov domačih in tujih avtorjev s področja korupcije: A. Anžič, Notranji nadzor v policiji - dileme in perspektive, 1992; J. Pečar, Korupcija v policiji, 1992 (oboje v zborniku VŠNZ), M. Pagon, B. Lobnikar, K. Ivkovich, P. Poerting, W. Vahlekamp in drugi (vse v navedenih zbornikih in biltenih); definicije korupcije Urada za preprečevanje korupcije Vlade republike Slovenije; mednarodnih deklaracij in konvencije s področja korupcije (Svet Evrope, Evropska unija, OECD, OZN, Interpolova definicija korupcije v policiji z globalnimi standardi za boj proti korupciji v policiji).

S protikorupcijskim programom kot proaktivno politiko na tem področju bomo v policiji določili: nosilce protikorupcijske politike; področja policijskega delovanja, ki bistveno

vplivajo na obseg, preventivno delovanje, odkrivanje in preiskovanje korupcije ter instrumente za doseg ciljev. Policija more in mora izpolniti te notranje elemente protikorupcijskega programa. Za uspešno izvedbo programa so enako pomembni, če ne celo za odtenek bolj, zunanji elementi. Politična podpora, pravni sistem, javnost, mediji ter zunanji nadzorni mehanizmi so vsak zase tako pomembni elementi tega programa, da brez njihovega sodelovanja ni mogoča uspešna izvedba.

Na podlagi statističnih podatkov¹ ocenjujemo, da stanje ni zaskrbljujoče, vendar nam nista znana sivo polje teh dejanj in tako tudi dejanski obseg koruptivnosti. Verjetnost je, da korupcije ni več ali manj, kot jo je nasploh v družbi. Ne glede na oceno moramo nenehno preverjati obstoječe instrumente za preprečevanje, odkrivanje in preiskovanje korupcije. Lovke korupcije vedno najdejo novo pot preko ovir in vedno znova pričnejo s svojim razkrojnim delom.

V policiji se vsekakor zavedamo problema korupcije. Pri preprečevanju in odkrivanju korupcije bomo uspešni, če se bomo zavedali resnosti tega pojava in obstajati mora prava volja za preprečevanje, odkrivanje in preiskovanje. Pomemben element uspešnega preprečevanja korupcije v policiji pomeni že dosledno izvajanje kontrole delovnega procesa v vseh segmentih. Organizacija dela, predpisi ter navodila, ki urejajo delovni proces in uporabo pooblastil, vsekakor zmanjšujejo možnosti za koruptivna ravnanja. Program ne pomeni, da v policiji kot sistemu niso že vgrajeni instrumenti za preventivno delovanje, odkrivanje in preiskovanje korupcije ali da gre za neko posebno akcijo. Večina področij, ki so navedena v programu, in tudi druga področja že vsebujejo take instrumente. S programom želimo oblikovati na enem mestu celotno protikorupcijsko politiko, poudariti pomen posameznih področij, jih po potrebi prenoviti in na posameznih področjih uvesti nove instrumente. Program določa nosilce aktivnosti na posameznih področjih in koordinatorje celotne izvedbe programa. Za izvedbo protikorupcijskega programa bodo morali koordinatorji in nosilci aktivnosti pripraviti nadaljnjo operacionalizacijo na makro in mikro ravni. Protikorupcijski program bomo dopolnjevali na podlagi izkušenj, ugotovitev v praksi in s spremembo predpisov.

II. CILJI IN NAČELA PROTIKORUPCIJSKEGA PROGRAMA

1 CILJI PROTIKORUPCIJSKEGA PROGRAMA

Temeljni cilj protikorupcijskega programa v policiji je odpravljanje vzrokov za nastanek korupcijskih ravnanj ter proaktivna in ne samo reaktivna politika na tem področju.

Cilji protikorupcijskega programa v policiji so:

- *določiti področja protikorupcijskega programa,*
- *določiti nosilce politike protikorupcijskega programa,*
- *določiti instrumente za izvedbo protikorupcijskega programa,*

---

¹ V letu 2000 smo obravnavali 3 kazniva dejanja korupcije v policiji, v letu 2001 7 kaznivih dejanj. V tem letu smo podali 5 kazenskih ovadb in 2 poročili na pristojna državna tožilstva. Iz širšega kazensko pravnega pojmovanja koruptivnih dejanj smo v letu 2000 obravnavali 41 kaznivih dejanj, v letu 2001 61 kaznivih dejanj. V tem letu smo podali tudi 26 kazenskih ovadb in 35 poročil na pristojna državna tožilstva.

- določiti vsebino definicije korupcije v policiji in določiti nedovoljena ravnanja delavcev policije,
- določiti načelna stališča vodstva policije do korupcije v policiji,
- seznaniti notranjo in zunanjo javnost o stališču policije do pojava korupcije v policiji in o posledicah korupcije na notranjo varnost policije in varnost družbe,
- seznaniti notranjo in zunanjo javnost o protikorupcijskem programu,
- vzpodbuditi sodelovanje notranjega okolja,
- vzpodbuditi sodelovanje zunanjega okolja,
- odpravljati vzroke korupcije,
- preventivno delovati,
- represivno delovati.

2 NAČELA PROTIKORUPCIJSKEGA PROGRAMA

Protikorupcijski program v policiji mora izhajati iz načel vsake civilizirane in pravne družbe. Načela niso drugačna, kot so načela policijskega dela in policistovega ravnanja.

Načela protikorupcijskega programa v policiji so:

- *ustavnost: protikorupcijski program v policiji in njegova izvedba temeljita na spoštovanju vseh ustavnih pravic in svoboščin;*
- *zakonitost in strokovnost: protikorupcijski program v policiji in njegova izvedba temeljita na spoštovanju zakonov, strokovnih pravil, neodvisnosti in etičnosti policijskega dela;*
- *objektivnost: protikorupcijski program v policiji, njegova izvedba in postopki temeljijo na strokovnem, neodvisnem in samostojnem spoznavanju dejstev in okoliščin;*
- *odgovornost: izvedba protikorupcijskega programa v policiji temelji na odgovornosti vseh delavcev policije;*
- *odprtost: izvedba protikorupcijskega programa v policiji temelji na seznanitvi notranje in zunanje javnosti s programom in na njunem aktivnem sodelovanju.*

III. OPREDELITEV DEFINICIJE KORUPCIJE V POLICIJI

Pri oblikovanju vsebine definicije korupcije v policiji smo upoštevali, da obstaja toliko vrst definicij korupcije, kot je oblik korupcije. Z namenom, da bi poenotili razumevanje in uporabo definicije v Republiki Sloveniji, smo prevzeli definicijo in njeno obrazložitev, ki jo je pripravil Urad za preprečevanje korupcije.

DEFINICIJA KORUPCIJE V POLICIJI IN NJENA OBRAZLOŽITEV:

Korupcija v policiji je vsaka kršitev dolžnostnega ravnanja zaradi neposredno ali posredno obljubljenе, ponujene ali dane oziroma zahtevane, sprejete ali pričakovane koristi zase ali za drugega.

Za kršitev se šteje:

- vsako storitev ali opustitev,
- vsako ravnanje v javnem in zasebnem sektorju, pa tudi na področjih, kjer meja med javnim in zasebnim sektorjem ni točno določena; velja za ravnanja v Republiki Sloveniji ali v tujini (načelo univerzalnosti) ter
- ne glede na višino koristi,
- vendar vselej s koruptivnim namenom, ko je kršitev storjena zaradi obljubljenе, ponujene ali dane oziroma zahtevane, sprejete ali pričakovane koristi.

Za dolžnostno ravnanje se šteje ravnanje v skladu:

- s pravnimi akti, veljavnimi v Republiki Sloveniji,
- s splošno priznanimi in uveljavljenimi moralnimi in etičnimi načeli,
- s poslovno etiko in dobro poslovno prakso.

Za posreden način se šteje način, ko je korist obljubljena, ponujena, dana, zahtevana ali sprejeta po tretji osebi.

Za korist se šteje vsako premoženjsko korist, ne glede na njeno višino ali vrednost ter vsako nepremoženjsko korist, ne glede na njeno vrsto, obliko oziroma vsebino.

Za drugega se šteje vsako fizično ali pravno osebo, različno od osebe, ki stori kršitev po gornji definiciji.

Vse bolj se poudarja pomen štirih dimenzij policijske korupcije, ki v nasprotju s klasičnim individualističnim pristopom poudarja organizacijske in družbene elemente razumevanja policijske korupcije. Tak pristop določa obveznost organizacije - policije, da ustvari okolje, ki spodbuja integriteto in poklicno kulturo, ki ni tolerantna do korupcije. Te dimenzije so: organizacijska pravila, ki natančno določajo, kaj se v organizaciji - policiji šteje za koruptivno vedenje; pristopi h kontroli korupcije, ki zajemajo upravljanje korupcije s preprečevanjem, odpravljanjem, odkrivanjem in preiskovanjem; vzpodbujanje splošne netolerance do korupcije v policiji in vpliv pričakovanj javnosti na odpravljanje korupcije v policiji.

Kriterij za pripravo vsebinske opredelitve vsake definicije korupcije in tudi korupcije v policiji je kriterij ničelne tolerance, kriterij, da nobena količina korupcije ni sprejemljiva. Izkušnje kažejo, da manjše kršitve vodijo do vse večjih, zato najhujše kršitve preprečimo tako, da pravočasno ustavimo drobne kršitve. Opredelitev korupcije v policiji zato ne zajema

samo ožjega in širšega pojmovanja korupcije v kazenskoprnem pomenu, temveč tudi ravnanja, ki niso pravno sankcionirana, so pa v nasprotju s Kodeksom policijske etike in Kodeksom ravnanja javnih uslužbencev. Policisti se moramo sprijazniti z dejstvom, da nas zunanje okolje ocenjuje po posebej strogih merilih. Od varuhov reda in zakonitosti pričakuje nadpovprečno stopnjo integritete in odpornosti do korupcije.

Korupcija najbolj ogroža normalno delovanje policije, njeno zakonitost in učinkovitost, še bolj pa je korupcija v policiji nevarna za uporabnike varnostnih storitev. Zaradi korupcije pride do nestrokovnosti pri zagotavljanju varnosti. To pripelje do nezaupanja državljanov do policije in države ter posledično do razpada družbenega sistema. Policija, ki pri svojem delu ne sodeluje z državljanji, ne more biti ne učinkovita ne uspešna. Brez skladnega delovanja z zakoni in etiko, brez integritete policijskega dela, ni mogoča profesionalna policija v demokratični družbi. Zakonitost in strokovnost ter nekoruptivnost policijskega dela so pomembni kazalci kakovosti delovanja celotne oblasti, so kriteriji za vrednotenje stopnje demokratičnega razvoja ter ugleda države in njene policije pri lastnih državljanih in pri mednarodnih integracijah.

Generalni direktor policije s sodelavci, direktorji policijskih uprav, služb, uradov, vodje oddelkov v GPU in PU, komandirji in pomočniki komandirjev policijskih postaj izražajo trdno odločnost, da bodo s svojim ravnanjem vzgled delavcem policije in da bodo storili vse, kar je v njihovi osebni in strokovni moči, da se prepreči, odkrije in preišče vse korupcijske pojave v policiji.

Vodstvo policije bo zagotavljalo korektno izvajanje preprečevanja, odkrivanja in preiskovanja korupcijskih pojavov in bo storilo vse potrebno, da bo izvajanje ukrepov usmerjeno le proti delavcem policije, za katere bo podan sum, da so storili koruptivno ravnanje.

Vodstvo policije bo ščitilo delavce policije, ki izvajajo naloge strokovno in etično neoporečno in jim zagotavljalo moralno, strokovno in pravno pomoč v vseh primerih, ko bodo to pomoč potrebovali.

IV. UKREPI ZA ZMANJŠANJE DEJAVNIKOV KORUPCIJE V POLICIJI

1 DEJAVNIKI KORUPCIJE

Dejavniki korupcije v policiji so okoliščine, ki lahko v določenem prostoru, času in v povezavi z drugimi dejavniki omogočajo koruptivno ravnanje. Sestavni del proaktivne politike na področju preprečevanja korupcije je določitev dejavnikov oziroma okoliščin na posameznih področjih policijskega delovanja, ki bistveno vplivajo na obseg, odkrivanje in preiskovanje korupcije, in določitev ter izvedba ukrepov za zmanjšanje teh dejavnikov. S tem že v začetni fazi preprečimo nastanek okoliščin, ki bi lahko pripeljale do korupcijskega ravnanja.

Določitev dejavnikov, ki vplivajo na korupcijo, in določitev ter izvedba ukrepov za zmanjšanje teh dejavnikov je osrednji in najbolj pomemben del protikorupcijskega programa. Dejavnike in ukrepe smo razdelili na tri temeljna področja, in sicer: na kriterije nedopustnega

in neetičnega ravnanja policistov in delavcev policije, na dejavnike in ukrepe v notranjem in zunanjem okolju.

S kriteriji nedopustnega in neetičnega ravnanja določamo jasno mejo med še dopustnim in etičnim ravnanjem in ravnanjem, ki ni dopustno in je neetično.

Notranje okolje zajema dejavnike in ukrepe na področju kadrovanja policistov, kariernega sistema v policiji, ravnanja policijskega vodstva, notranjevarnostne ukrepe in druge ukrepe v okolju. Vsako od naštetih področij je razdeljeno na nadaljnja ožja področja.

Zunanje okolje zajema dejavnike in ukrepe na področju sodelovanja z zunanjo javnostjo, politične podpore, pravnega sistema, nadzornih mehanizmov in drugih ukrepov v tem okolju.

2 KRITERIJI ZA UGOTAVLJANJE NEDOPUSTNEGA IN NEETIČNEGA RAVNAJA POLICISTOV IN DELAVCEV POLICIJE

Izkušnje, pridobljene pri ugotavljanju vzrokov korupcije, potrjujejo ugotovitve tujih policij, da je pomanjkanje jasnih kriterijev med še sprejemljivimi in nedovoljenimi dejanji policistov pomemben dejavnik, ki vpliva na obseg korupcije. Zato je izrednega pomena za preventivno politiko, da izhajajo izdelani kriteriji iz ničelne tolerance. Znani morajo biti vsem policistom, delavcem policije in zunanji javnosti. Prav tako mora biti notranji in zunanji javnosti znano, da so vsi kršitelji teh ravnanj enako odgovorni, ne glede na rang in delovno mesto.

Ukrep: *Policist stori nedopustno in neetično ravnanje, če:*

- *nepravilno uporablja ali poskuša uporabljati svoj položaj policista v lastno korist ali korist drugih oseb,*
- *v nasprotju s svojimi dolžnostmi ali v nasprotju s pravno podlago uporabi, objavi, sporoči ali izroči drugi neupravičeni osebi informacije, podatke ali dokumente policije ali jo seznanj z njihovo vsebino,*
- *brez utemeljenega razloga išče in vzdržuje stike z osebami, ki so bile pravnomočno obsojene za naklepno kaznivo dejanje, ki se preganja po uradni dolžnosti; ali so v kazenskem postopku za taka dejanja; ali so v preiskavi, razen če gre za opravljanje policijskih nalog,*
- *zahteva, sprejme ali se strinja, da bo v zvezi z opravljanjem policijskih nalog sprejel zase ali za druge osebe storitve ali usluge fizičnih ali pravnih oseb brez ustreznega plačila,*
- *če ne ravna v skladu z Uredbo o omejitvah in dolžnostih javnih uslužbencev v zvezi s sprejemanjem daril,*
- *je v denarni ali drugačni materialni obveznosti do fizične ali pravne osebe, tako da to lahko vpliva na njegovo izvajanje nalog v policiji, ali če je v taki odvisnosti do osebe iz tretje alineje,*

- izkoristi status policista tako, da brezplačno vstopa v objekte in druge prostore, kjer potekajo javne prireditve ali je vstop dovoljen vsem pod enakimi pogoji,
- opravlja ali sodeluje v poslovni ali drugi dejavnosti, ki ni v skladu s predpisi, ki urejajo to področje,
- posreduje ali uporabi posredovanje za svoje sorodnike ali znance pri sprejemu kandidatov na delo v policijo,
- posreduje ali uporabi posredovanje pri napredovanjih, premestitvah, ocenjevanju dela tako, da bi sebe ali drugo osebo neutemeljeno postavil v bolj ali manj ugoden položaj.

Za nedopustno in neetično ravnanje se šteje tudi ravnanje delavca policije iz druge, četrte, šeste, devete in desete alineje prejšnjega odstavka.

Policija oblikuje kriterije v predpis, ki vsebuje tudi sankcije za takšna ravnanja.

3 NOTRANJE OKOLJE

3.1 IZBIRA KANDIDATOV ZA ZAPOSILITEV

Policijski poklic je tradicionalno povezan z vplivom in oblastjo, kar daje policistu v skupnosti poseben položaj. Policist bi zato moral biti odgovorna, zrela in čustveno uravnotežena osebnost, ki zna premagovati vse stresne situacije, v katerih se znajde. Pri posameznikih, ki se za poklic policista odločijo zaradi potrebe po uveljavljanju moči ali zaradi frustracij, obstaja večja verjetnost, da bodo zlorabili svoj položaj.

***Ukrep:** Preventivna dejavnost na področju boja proti korupciji se prične pri izbiri kandidatov za zaposlitev. Policija bo zato pri zaposlovanju policistov in ostalih delavcev še naprej razvijala in uveljavljala standarde in metode, primerljive s tistimi, ki jih pri izbiri kandidatov uporabljajo v državah Evropske Unije, pri čemer bo glavni poudarek namenjen ugotavljanju osebnostnih lastnosti kandidatov ter motivaciji za zaposlitev.*

3.2 KARIERNI SISTEM V POLICIJI

a) Personalni sveti

Notranje plačevanje uslug oziroma notranja korupcija je lahko ena izmed pomembnih oblik korupcije v policiji. Kaže se kot: neutemeljeno napredovanje, premestitev, napotitev na izobraževanje, usposabljanje, izpopolnjevanje, ugoden razpored dela, in seveda obratno: vračanje storitev in uslug za navedena ravnanja. Pravila kariernega sistema in personalni sveti so oblika preventivnega delovanja za preprečevanje notranje korupcije v policiji.

***Ukrep:** Predstojniki policijskih enot in pristojnih služb so posebno pozorni na dejavnike, ki nakazujejo nepravilnosti pri napredovanjih, premestitvah, napotitvah in razporejanju. Pospešijo se priprave na ustanovitev personalnih svetov na državni in regionalni ravni v*

skladu s pravili kariernega sistema, ki bodo med drugim tudi instrument za nadzor nad pravilnim potekom posameznikove kariere.

b) Osebna kariera

Za učinkovito izvedbo protikorupcijskega programa je izrednega pomena stališče in ravnanje predstojnikov na tem področju. Pomembno je, da z lastnim ravnanjem dajejo vzgled drugim delavcem in da storijo vse, kar je potrebno, da preprečijo, odkrijejo in preiščejo korupcijske pojave.

***Ukrep:** Policija bo uveljavljala nove standarde za napredovanja in za imenovanje na delovna mesta predstojnikov. Ob drugih izpolnjenih pogojih je pogoj za kandidiranje tudi kandidatova nespornost z vidika korupcije in Kodeksa policijske etike.*

c) Test integritete

Delovna mesta v policiji so tako pomembna za pravilno delovanje policije kot sistema, da pomeni pojav koruptivnosti nepravilno delovanje sistema. Zato je izrednega pomena pravilno kadrovanje, in sicer ne samo iz vidika izpolnjenih formalnih pogojev, nespornosti z vidika korupcije in Kodeksa policijske etike. Za zasedbo delovnega mesta je potrebno uspešno opraviti test integritete.

***Ukrep:** Policija preuči možnosti in kriterije za to, da ob zasedbi delovnih mest in po določenem času po zasedbi delovnega mesta v policiji kandidati poleg izpolnjevanja formalnih pogojev uspešno opravijo psihosocialno testiranje integritete. Bistvena vsebina testiranja naj bi bila vprašanja o korupciji, o nezakonitem sodelovanju z operativno zanimivimi osebami, o uživanju alkohola in mamil. V okviru teh aktivnosti se preuči pravne podlage za izvedbo poligrafskega testiranja integritete, po potrebi predlaga take podlage in pripravi ustrezna navodila.*

3.3 POLICIJSKA VODSTVA

a) Upravljanje človeških virov

Ustrezno delo z delavci policije ima preventivne učinke na korupcijo in povečuje pripadnost službi. Delavec, ki ima občutek, da ga predstojnik spoštuje in razume, čuti do svojega dela večjo odgovornost in mu je predan, tako pa je tudi manj dovzeten za različne nepravilnosti in kršitve. Predstojnik, ki svoje podrejene dobro pozna, se z njimi veliko ukvarja in ve za njihove stiske in težave, lahko podrejenim v težavah pomaga, da jih premagajo, ne da ne bi pri tem zašli v korupcijo.

***Ukrep:** Vodstvo policije in policijskih enot bo, tako kot doslej, namenilo posebno pozornost delu z delavci policije. Tako bi skupaj dosegli preventivne učinke na korupcijo, večjo pripadnost službi in večjo učinkovitost policije. V ta namen bodo na različnih nivojih organizirana in izvedena izobraževanja in usposabljanja na področju upravljanja s človeškimi viri.*

b) Nadzor in strokovna pomoč delavcem policije

Nadzor nad delom delavcev policije in strokovna pomoč pri njihovem delu sta pomembna preventivna dejavnika pri preprečevanju korupcije. Če delavci policije vedo, da je njihovo delo nadzorovano in da so ti nadzori stalni, konkretni, natančni in pošteni, imajo nadzori preventivni učinek na korupcijo, na zakonitost in strokovnost policijskega dela. Eden izmed pogojev za doseg te učinkovitosti je, da morajo biti nadzori izvajani na tak način, da jih delavci policije razumejo kot pomoč pri delu in ne kot šikaniranje. Enak preventivni učinek ima strokovna pomoč delavcem policije pri njihovem delu, sprejeti jo morajo brez strahu, da bi predstojniki njihovo iskanje strokovne pomoči razumeli kot neznanje ali pomanjkanje strokovnosti.

***Ukrep:** Vodstvo policije in policijskih enot bo, tako kot doslej, namenilo posebno pozornost organizaciji, vsebini, načinu in uspešnosti izvedbe vseh vrst nadzorov nad delom delavcev policije. Enako pozornost bo namenilo oblikam strokovne pomoči delavcem policije pri njihovem delu.*

c) Nadzor in strokovna pomoč predstojnikom

Nadzor nad delom predstojnikov in strokovna pomoč imata enak pomen in enake učinke, kot so opisani v točki b).

***Ukrep:** Vodstvo policije namenja posebno pozornost organizaciji, vsebini, načinu in uspešnosti izvedbe vseh vrst nadzorov nad delom predstojnikov PU in policijskih enot. Enaka pozornost bo namenjena oblikam strokovne pomoči.*

d) Stres

V policiji je stres vsakodnevni in pomemben dejavnik, ki vpliva na ravnanje policistov. Zavedanje in razumevanje tega procesa, poznavanje virov in posledic stresov pripomore k pravočasnosti in pravilni reakciji predstojnikov. Pomembno je, da policiste predhodno pripravimo in poučimo, kako naj obvladujejo stresne situacije. S pravilno obravnavo stresa tudi preprečujemo prestop praga koruptivnosti. Enakega pomena so ukrepi za omilitev ali preprečitev osebnih, zunanjih, organizacijskih in delovnih virov stresov, ki jih lahko doživi policist pri opravljanju svojega dela.

***Ukrep:** V policiji je sprejet standard, da se kandidati za policiste izobražujejo tudi za spoznavanje stresnih virov, opredelitev stresov in odpravo njihovih posledic. Pri usposabljanjih in izpopolnjevanjih policistov in predstojnikov je del programa namenjen tudi praktičnemu obvladovanju stresa. Predstojniki so pozorni na posledice stresov pri policistih in predlagajo ustrezne postopke in ukrepe za preprečitev ali odpravo posledic stresa pri policistih. Policija pripravi in izvede intervencijski in preventivni model strokovnega preprečevanja in blaženja stresov in njihovih posledic.*

Policija preuči možnost povečanja števila sistemiziranih delovnih mest psihologov v policiji za uresničitev modelov strokovnega preprečevanja in blaženja stresov in njihovih posledic.

e) Materialni in socialni status policistov

Materialno deprimirana policija predstavlja ugodno okolje za razraščanje korupcije. Delavec policije, ki strokovno delo zamenja za razmišljanje o eksistenčnih težavah, je zlahka žrtev korupcije.

Ukrep: *Vodstvo policije mora poskrbeti za primerno plačilo delavcem policije za njihovo delo in za ustrezno stanovanjsko politiko. Pri tem bo aktivno sodelovalo z MNZ, z drugimi državnimi institucijami in lokalnimi oblastmi ter jih obveščalo o pomenu teh instrumentov pri preventivni politiki na področju korupcije v policiji. Prav tako bo vodstvo policije od pristojnih državnih organov zahtevalo dejavno reševanje problemov.*

3.4 DRUGI UKREPI V NOTRANJEM OKOLJU

a) Stališče najvišjega policijskega vodstva

Izrednega pomena za izvedbo preventivne politike na področju korupcije je stališče najvišjega policijskega vodstva. Na podlagi jasne in javne opredelitve do pojava policijske korupcije in nato tudi v konkretnih primerih, lahko pričakujemo, da bodo imeli ukrepi na nižjih ravneh pozitivne učinke. Spremeniti je potrebno še prisotno mišljenje, da je predstojnik slab, če v svoji enoti odkrije pojave korupcije.

Ukrep - stališče vodstva policije: *Vodstvo policije in vodstva policijskih enot izražajo trdno odločnost, da bodo storili vse, kar je v njihovi osebni in strokovni moči, da se preventivno deluje, odkrije in preišče vse korupcijske pojave v policiji.*

b) Nihče ni izvzet pri ugotavljanju odgovornosti, izpostavljen je lasten vzgled

S stališča preventivne politike na področju korupcije je najslabše, če se med delavci policije ustvari prepričanje, da se za kršitve ukrepa le do določene stopnje v policijski hierarhiji. To uporabijo delavci tudi kot izgovor, s katerim pred seboj in pred drugimi opravičujejo svoje nepravilno početje. Lasten vzgled predstojnikov je zato izjemnega pomena za preprečevanje pojavov korupcije. Ta vzgled zaleže več kot vsi ukrepi in aktivnosti, ki jih predpisujemo ali izvajamo v policiji.

Ukrep: *V policiji je že sprejet standard, da nobeden delavec, tudi najvišjega položaja, ni izvzet iz postopkov ugotavljanja odgovornosti za kršitve predpisov in strokovnih pravil. Vodstvo policije in vodstva policijskih enot so izrecno odgovorna za izvajanje tega standarda in s svojim osebnim in strokovnim ravnanjem dajejo delavcem vzgled.*

c) Protikorupcijska priporočila:

Vsakdo se lahko znajde v okoliščinah, ki imajo določene elemente koruptivnosti. Pravilen odziv v takem primeru je izrednega pomena za zakonito, strokovno in etično delo v policiji. Poznati mora oblike korupcije, nedopustna in neetična ravnanja, kazenskoopravo vrednotenje dejanj korupcije in kodeks policijske etike.

Ukrep: *Splošna protikorupcijska priporočila:*

- *pri svojem delu ravnajte v skladu s predpisi, strokovnimi pravili in kodeksom policijske etike;*
- *pri svojem delu bodite profesionalni in skrbite za ugled policije;*
- *za opravljanje profesionalnega dela v policiji ne potrebujete nagrad ali daril zunanjih oseb;*
- *zavračajte vse oblike korupcije;*
- *pri svojem delu jasno pokažite, da niste podkupljivi in da se z nagradami, darili in obljubami ne da vplivati na vaše zakonito, strokovno, profesionalno in etično delo v policiji;*
- *dosledno ločujte med uradnimi in zasebni interesi in ne uporabljajte svojega uradnega položaja za uresničevanje zasebnih interesov;*
- *v primeru, da vas želijo podkupiti, o tem takoj obvestite svojega predstojnika, policista zaupnika ali strokovno službo;*
- *ne širite službenih informacij, tudi ne na zaprosilo svojih bližnjih oseb ali dobrih znancev;*
- *ne dajajte tretjim osebam povoda, da bi s poznavanjem vaših zasebnih težav vplivali na vaše opravljanje nalog;*
- *prispevajte k temu, da se v vašem okolju poveča netolerantnost do vseh oblik korupcije;*
- *pomagajte razvijati občutek pripadnosti policiji za skupno preprečevanje vseh oblik korupcije;*
- *prispevajte svoje za krepitev ugleda policije z lastnim zglednim ravnanjem.*

d) Prijava koruptivnih dejanj

12. člen Kodeksa ravnanja javnih uslužbencev določa, da lahko javni uslužbenec ustreznemu organu pisno prijavi zadevo v primerih, če meni, da odziv na njegovo prijavo nezakonitega, nepravilnega in neetičnega ravnanja, ni bil ustrezen z njegovo skrbjo, čeprav je bila dana v skladu z zakonom.

Ukrep: *Delavec policije lahko prijavi zadevo ustreznemu državnemu organu v primerih, če meni, da odziv na njegovo prijavo koruptivnega ravnanja v policiji ni naletel na ustrezen odziv.*

Policija in policijsko vodstvo zagotavljajo, da bo delavec policije, ki je kar koli od navedenega prijavil iz utemeljenega razloga in v dobri veri, varovan pred šikaniranjem, grožnjami in podobnimi ravnanji.

f) Krepitev podobe poštenega in etičnega policista

Miselnost, da bo vsaka oseba, ki se zaposli v policiji, vedno zakonito, strokovno in pošteno opravljala uradne naloge, nima podlage v praksi. Področju zakonitosti in obvladovanju policijske tehnologije posvečamo veliko pozornosti, medtem ko se največkrat pozabi na področje poštenosti - policijsko etiko. Prav tu sta največja zmeta in pomanjkljivost. Tudi poštenost, pripadnost službi, ravnanje po kodeksu policijske etike so policijske vrline in vrednote, ki jih je nujno potrebno obnavljati, krepiti in negovati z vso potrebno skrbnostjo. Policija, ki to neguje, je v veliko manjši nevarnosti, da se v njej razširi korupcija.

***Ukrep:** Pri izobraževanju, usposabljanju, izpopolnjevanju policistov, pri vsakodnevem opravljanju policijskih nalog in v kulturi policije ima poseben pomen seznanjanje s človekovimi pravicami, svoboščinami in njihovim varovanjem, razumevanje in sprejemanje kodeksa policijske etike, poznavanje oblik korupcije in njenih posledic ter kriterijev med sprejemljivimi in nedopustnimi ravnanji.*

g) Nagrajevanje etičnega ravnanja

Sistemska nagrajevanje (moralno in materialno) ravnanja delavcev policije je oblika pozitivne motivacije, ki vzpodbuja k profesionalnosti in jim daje notranje zadoščenje. Pomembno vpliva tudi na preventivno politiko na področju korupcije. Zato mora biti sistem nagrajevanja oblikovan tako, da vzpodbuja etično ravnanje delavcev policije.

***Ukrep:** Policija dopolni sistem moralnega in materialnega nagrajevanja tako, da bo motivirano etično ravnanje delavcev policije in oblikuje druge oblike vzpodbujanja takega ravnanja v policiji.*

h) Zaupnik policistov

Delavec policije se lahko znajde v okoliščinah, ko lahko ravna nepravilno zaradi malomarnosti, neznanja ali dvoma. Gre predvsem za okoliščine, ki se nanašajo na koruptivna dejanja, ki se pojavijo pri opravljanju policijskih nalog. Delavec je lahko v dilemi, kaj naj stori oziroma kam naj gre po pomoč. Verjetno se ne bo odločil za pogovor s predstojnikom ali s predstavnikom strokovne službe. Ravnal bo po svojem občutku in tako najbrž nepravilno. Po posebnem programu policija usposobi zaupnike, ki bodo izvajali pogovore, pomagali in svetovali delavcem, ki se bodo znašli v takih okoliščinah. Zaupniki morajo imeti etični in strokovni ugled v delovnem okolju ter interes delati na tem področju preventive.

***Ukrep:** Policija pripravi predlog vzpostavitve in delovanja sistema zaupnikov za pomoč in svetovanje policistom, ki se bodo znašli v okoliščinah, ki kažejo na oblike korupcije.*

i) Standardizacija in tipizacija policijskih postopkov, jasnost in natančnost policijskih pravil

S poenotenjem postopkov in načinov izvajanja policijskih pooblastil ter z izvedbo postopkov zmanjšamo število diskrecijskih odločitev policistov, zagotovimo prepričanost policista v pravilnost postopka, nadzorujemo izvedbo postopkov in preprečujemo nestrokovnost, hkrati pa preventivno delujemo na protikorupcijskem področju.

***Ukrep:** Policija je sprejela vrsto standardiziranih in tipiziranih policijskih postopkov in bo nadaljevala s potrebnimi dopolnitvami in z uvajanjem novih standardov in tipov. Sprejela je vrsto podzakonskih in strokovnih predpisov. Po potrebi jih bo dopolnjevala oz. predlagala dopolnitve in spremembe ter izdajo novih. Prav tako bo nadaljevala s predstavitvijo teh postopkov javnosti.*

j) Preverjanje znanj o policijskih postopkih

Do napak v izvedbi policijskega postopka lahko pride tudi zaradi nepopolnega ali napačnega vedenja o pravilnem in strokovnem postopku. Za preprečevanje takih pojavov je pomembno stalno preverjanje kakovosti pridobljenih znanj na področju policijskih pooblastil in praktičnih postopkov. To ima tudi poseben pomen v preventivni politiki na področju protikorupcijskega programa.

***Ukrep:** Policija izvaja vrsto oblik izobraževanja, izpopolnjevanja in usposabljanja ter preverjanja in ocenjevanja znanj policistov z vseh področij dela policije. Nadaljevala bo s temi dejavnostmi in jih po potrebi dopolnjevala ali uvedla nove oblike.*

k) Obveščanje notranje javnosti

Uspešna izvedba protikorupcijskega programa zahteva razumevanje in soglasje vseh policistov in drugih delavcev zaposlenih v policiji. Bistvenega pomena je seznanitev z oblikami korupcije, njenimi posledicami in razumljiv model protikorupcijskega programa ter njegove izvedbe, po katerem bi se zaposleni ravnali. Program bo prispeval k identifikaciji zaposlenih s svojo ustanovo in delodajalcem, k zviševanju stopnje lojalnosti in k občutku skupnosti in enotnosti med zaposlenimi.

***Ukrep:** Vodstvo policije in predstojniki enot seznanjajo notranjo javnost s protikorupcijskim programom in njegovo izvedbo, njegovimi cilji, področji dela in instrumenti za izvedbo. Notranjo javnost se na primeren način obvešča tudi o uspešnosti izvajanja programa.*

3.5 NOTRANJEVARNOSTNI UKREPI

a) Preprečevanje, odkrivanje in preiskovanje kaznivih dejanj korupcije

Vodstvo policije, predstojniki policijskih enot in delavci policije so v okviru svojih pristojnosti odgovorni za stanje na področju preprečevanja, odkrivanja in preiskovanja korupcijskih dejanj in za ugotavljanje disciplinske odgovornosti.

***Ukrep:** V skladu s predpisi so poleg vodstva policije in strokovne službe pristojni in odgovorni za preprečevanje, odkrivanje in preiskovanje korupcijskih kaznivih dejanj, katerih storitve so osumljeni delavci policije, in drugih oblik koruptivnega ravnanja policistov, tudi druge strokovne službe policije, predstojniki policijskih enot in delavci policije v okviru svojih pristojnosti. Pristojna služba pripravi predlog dopolnitve opisa del in nalog predstojnikov z natančno opredelitvijo njihove odgovornosti na tem področju.*

b) Pokazatelji korupcije

Za uspešno izvedbo protikorupcijskega programa ima poseben pomen poznavanje splošnih in posebnih pokazateljev - indikatorjev korupcije. Indikatorji sami po sebi niso dokaz koruptivnega ravnanja. Šele povezava med splošnimi in posebnimi indikatorji, pojavljanje indikatorjev v določenih okoliščinah ali intervalih lahko predstavlja osnovo za nadaljnjo obravnavo.

***Ukrep:** Strokovna služba policije nadaljuje z izdelavo splošnih in posebnih indikatorjev korupcije na posameznih področjih dela (korupcijski raster) in na podlagi tega izdelava katalog indikatorjev korupcije v policiji.*

c) Analize tveganja

Za uspešno izvedbo protikorupcijskega programa ima poseben pomen nenehno preučevanje organizacijske strukture policije in vodenje policije na vseh za korupcijo tveganih področjih. Preučuje vse sumljive in šibke točke, ki lahko kakor koli vzpodbudijo korupcijo. Na podlagi analiz tveganja ogroženosti policije pred korupcijo in na podlagi določitev konkretnih področij dela in delovnih mest glede na ogroženost se pripravijo nadaljnji preventivni ukrepi za izvedbo protikorupcijskega programa.

***Ukrep:** Strokovna služba policije nadaljuje z izdelavo nadaljnjih analiz tveganja ogroženosti policije pred korupcijo in z identifikacijo in razvrstitvijo posameznih področij dela in delovnih mest pred ogroženostjo.*

d) Analize in merjenja korupcije

Za uspešno izvedbo protikorupcijskega programa ima poseben pomen vedenje o oblikah in obsegu korupcije v določenem okolju in o odnosu zaposlenih do korupcijskih dejanj. Samo statistični podatki ne dajejo dovolj podlag za ustrezno preventivno in represivno delovanje. Z analizami koruptivnih ravnanj, anketiranjem in z drugimi oblikami merjenja korupcije pridobimo še nujno potrebne dodatne podatke za pripravo oziroma dopolnitev protikorupcijskega programa in njegove izvedbe.

***Ukrep:** V skladu s potrebami pripravi strokovna služba v sodelovanju z drugimi policijskimi enotami in visokošolskimi organizacijami izvedbo novih anketiranj in merjenj korupcije v policiji ter vrednotenje odnosa delavcev policije do posameznih oblik korupcije.*

4 ZUNANJE OKOLJE

a) Sodelovanje z javnostjo

Dobro sodelovanje z javnostjo je nujen pogoj za uspešno izvedbo protikorupcijskega programa. Prepričanje javnosti, da je policijska korupcija stalnica, ki se ji ne da izogniti in da je najbolje pri njej sodelovati, izniči izvedbo še tako dobro napisanega protikorupcijskega programa. Zato mora policija javnost prepričati, da gre dejansko za posamezne primere korupcijskega ravnanja, ki jih policija vedno preišče in udeležence strogo disciplinsko kaznuje oziroma jih kazensko ovadi na pristojnem državnem tožilstvu.

Ukrep: *Policija obvesti javnost o dosedanjem delu na področju korupcije v policiji in o sprejemu in izvajanju protikorupcijskega programa. Policija stalno obvešča javnost o izvajanju programa in jo na primeren način obvesti tudi o posameznih zaključenih preiskavah.*

b) Izdaja zloženke in obvestila na spletni strani policije

Izdaja zloženke in obvestila na spletni strani policije z vsebino o kazensko pravnih oblikah korupcije, nedopustnih ravnanjih policistov, načinih in možnostih ukrepanja v takih primerih in komu se obrniti po pomoč, pripomore k boljšemu sodelovanju zunanje javnosti s policijo na področju izvajanja protikorupcijskega programa.

Ukrep: *Policija izdelava zloženko in pripravi obvestilo na spletni strani policije, kar je namenjeno predvsem zunanji javnosti. Javnost obvešča o kazensko pravnih oblikah korupcije, nedopustnih ravnanjih delavcev policije, kako ukrepati v takih primerih in kam se obrniti po pomoč.*

c) Anonimni telefon

Policija že uporablja kot metodo dela tudi anonimno telefonsko številko. Ta način se lahko uporabi tudi pri izvedbi protikorupcijskega programa v policiji. Potrebna je le seznanitev zunanje javnosti, da se lahko na anonimno številko sporoči dejanske primere korupcije delavcev policije.

Ukrep: *Policija na primeren način obvesti zunanjo javnost, da je mogoče na anonimno številko sporočiti koruptivna ravnanja delavcev policije.*

d) Delo z mediji

Učinkovita izvedba nekaterih ciljev tega programa je odvisna od sodelovanja z mediji, ki so po eni strani naši pomočniki pri proaktivnem delovanju zoper korupcijo v policiji, po drugi strani so zunanji nadzornik izvajanja te politike. Pri tem je pomembno tudi pravilno in pravočasno obveščanje o izvajanju proaktivne politike in rezultatih.

Ukrep: *Policija pripravi načrt sodelovanja z mediji pri izvajanju določenih ciljev proaktivne politike na področju korupcije v policiji.*

e) Politična podpora

Politična podpora v deklarativni in konkretni obliki predstavlja pomemben element protikorupcijske strategije in izvajanja tega programa. Politika na ta način ovrednoti področje boja proti korupciji v policiji kot pomembno, s tem pa vzpodbuja aktivnosti in jih deloma usmerja.

Ukrep: *Policija bo permanentno izvajala aktivnosti za pridobitev deklarativne in konkretne podpore politike za izvajanje protikorupcijskega programa.*

f) Pravni sistem

Pravni sistem kot skupek zakonskih in podzakonskih predpisov določa vsebinski in organizacijski okvir boja proti korupciji v družbi. S tem prispeva k transparentnosti aktivnosti institucij na tem področju in zaposlenih v njej.

***Ukrep:** Policija stalno spremlja potrebe po spreminjanju regulative na tem področju glede na pojavne oblike korupcije in zakonodajalcu predlaga rešitve.*

g) Nadzorni mehanizmi

Zunanji nadzorni mehanizmi nad delovanjem policije opravljajo pomembno vlogo pri preventivi in pri odkrivanju korupcijskih pojavov. Brez teh instrumentov ne bi bilo možno profesionalno delovanje policije v demokratični družbi.

***Ukrep:** Policija sprejema vse predpisane oblike nadzornih mehanizmov nad njenim delovanjem tudi kot del protikorupcijskega programa.*

Marko Pogorevc
GENERALNI DIREKTOR
POLICIJE